

بررسی آیات جنین شناسی از منظر قرآن

هانیه مهرابی^۱

چکیده:

در این پژوهش به بررسی آیات جنین شناسی قرآن پرداخته شده است و این مراحل به صورت مختصر توضیح داده شده است. هدف از انجام این پژوهش بیان کردن مراحل خلقت انسان با جزئیات مربوط به آن، به منظور صحت به کارگیری الفاظ قرآنی در علم نوین برهرمسلمان واجب است که از قرآن کریم و دین خود در حد امکان دفاع کند بنابراین تصمیم گرفتیم که از ابتدا تا دمیده شدن روح در آن بپردازیم و سعی بر آن است که عبارات و تمثیل های قرآنی را به نحو واضح تر و با مقایسه ی عبارات امروزی در این زمینه وجه شباهت ها را بیان کنیم در این مقاله به روش توصیفی و تبیینی به بیان مسائل پرداخت شده است.

در پایان مقاله با گذراندن مراحل تشکیل جنین به این نتیجه می رسیم که هر عباراتی که در قرآن به کار رفته است بهترین و زیباترین عبارت بوده با بیشترین وجه شباهت به خود جنین و قرآن کریم از هرگونه اشتباهاتی مبرا و دور است و هرچه منجر به برداشت اشتباه از قرآن شده به خاطر سوء ترجمه و یا عدم آگاهی صحیح و یا اغراض شخصی بوده است.

واژگان کلیدی: آفرینش انسان-جنین شناسی-رویان-مراحل خلقت

^۱ طلبه سطح دو حوزه علمیه-hmg۳۳۲۹۵۱@gmail.com

مقدمه

قرآن کریم کتاب هدایت بشر است و زمان نزول آن به ابتدای اسلام باز می‌گردد که خداوند برای هدایت بشریت این کتاب را به پیامبر اکرم نازل کردند. با گذشت زمان و پیشرفت علم افزایش قوه درک انسان‌ها بشر یاد گرفت که چگونه از قرآن بهره بهتری ببرد و به نکات ظریف آن بهتر آگاهی پیدا کرد.

امروزه همچنان نکات جدیدی از متن این کتاب آموخته می‌شود البته در طی این مسیر افرادی به دنبال سنگ اندازی بوده‌اند که ذهن عموم افراد را از قرآن بد کنند و بگویند که این کتابی قدیمی است و اشتباهاتی در آن راه دارد.

در متن قرآن کریم خداوند درباره جنین انسان و نحوه آفرینش آن آیاتی را بیان فرموده‌اند مسئله این است که برخی از اطبا امروزی به متن قرآن اشکالاتی وارد کرده و مثال‌های قرآن درباره مراحل تشکیل جنین را زیر سوال برده‌اند.

به گفته چنین افرادی قرآن مثال‌های اشتباه و نابجا را برای مراحل تشکیل و آفرینش جنین به کار برده است.

بسیاری افراد در پی پاسخ به این سوالات کوشیده‌اند و امروزه به بیان مراحل اعجاز آمیز رشد و نمو جنین پرداخته‌اند برخی نیز به شبهات وارد شده پاسخ کوپنده داده‌اند (مقاله دکتر سوسن آل رسول ریم طاهری زاده ۱۳۹۸ بررسی تطبیقی آیات مربوط به علقه با علم جنین شناسی) - (زهرا خیراللهی حسین رضایی ۱۳۹۸ بررسی انتقادی شبهات کتاب نقد قرآن پیرامون آیات مربوط به جنین شناسی) - (محمد جواد اسکندرلو سید بهادر علی زیدی ۱۳۹۵ بررسی اعجاز علمی قرآن در مراحل خلقت و تکوین جنین انسان)

در این مقالات برای فهم بهتر نیاز به دانستن علم پزشکی و اصطلاحات خاص دارد که ما در این مقاله به بیان ساده‌تر و قابل فهم‌تر برای عوام به بررسی آیات اعجاز آمیز قرآن درباره جنین انسان می‌پردازیم.

ما مسلمانان برای دفاع از دین خود همواره باید بکوشیم و در تلاش برای مقابله با دشمنان اسلام باشیم.

امروزه دنیای نوینی است که افراد می‌توانند با علم درست خود از دین اسلام دفاع کنند مسئله رفع ابهام از قرآن از اهمیت بالایی برخوردار است. برخی افراد امروزی فکر می‌کنند که قرآن چون کتابی قدیمی است درباره مسائل روز پزشکی مثل جنین شناسی اشتباهاتی دارد.

در ادامه، مقاله به این پرسش می‌پردازیم که چگونه ممکن است کتابی که قرن‌ها پیش از توسعه دانش جنین‌شناسی نوشته شده، بتواند به این دقت و جزئیات علمی اشاره کند. با بررسی دقیق آیات مربوط به رشد جنین و مقایسه آن‌ها با دانش امروز، تلاش می‌کنیم تا نشان دهیم که این تطابق‌ها نمی‌تواند تصادفی باشد و گواهی بر اعجاز علمی قرآن است.

تبعات حل نشدن چنین ابهاماتی باعث گمراهی برخی افراد ساده و همچنین وارد شدن ضربه به بدنه دین اسلام است سوال اصلی این است که آیا قرآن الفاظی اشتباه و نابجا را واقعا به کار برده است؟

با بررسی بهتر این عبارات متوجه می‌شویم که نه تنها خطایی در کار نیست بلکه بهترین واژه را به کار برده است اصطلاحاتی که قرآن به کار برده است برای هر مرحله بهترین است و مشکلات ایجاد شده اکثراً به خاطر ضعف در تفسیر و یا تحقیق است و اشتباهی در آن راه ندارد.

هدف اصلی ما برجسته‌سازی این موضوع است که قرآن به عنوان یک کتاب آسمانی، همچنان با پیشرفت‌های علمی امروز همخوانی دارد و این امر می‌تواند به عنوان یکی از نشانه‌های الهی بودن آن تلقی شود.

مراحل تشکیل و تکمیل جنین انسان

۱- مرحله تشکیل نطفه از منی مرد و تخمک

زن منی از نظر پزشکی به مایعی گفته می‌شود که از مردان در هنگام انزال خارج می‌شود.^۱ تخمک یک سلول نسبتاً بزرگی به شمار می‌آید و به دلیل داشتن انباشته‌ای از مواد غذایی فراوان در آن حدود یک دهم میلیمتر قطر دارد و به همین دلیل می‌توان آن را با چشم برهنه دید.^۲

پس از هر بار رابطه میان زن و مرد حدوداً ۲۰۰ تا ۳۰۰ میلیون اسپرم وارد فرج زن می‌شود که این تعداد اسپرم حدوداً ۳۰۰ تا ۵۰۰ اسپرم خود را به تخمک می‌رسانند و از بین این تعداد فقط یک اسپرم می‌تواند به تخمک راه یابد و لقاح صورت گیرد.^۳

پس از لقاح تخمک زن بارور می‌شود و به نطفه تبدیل می‌شود. نطفه در لغت به معنای سیلان ضعیف چیزی است پس به منی زن و مرد که برای لقاح و تشکیل جنین خارج می‌شود به جهت سیلان آنها نطفه گویند.^۴

^۱ . سادلو. رویان شناسی پزشکی لانگمن. ص ۳۰

^۲ سایت ویکی پدیا. دانشنامه آزاد

^۳ خیراللهی. رضایی. بررسی انتقادی شبهات کتاب نقد قرآن پیرامون آیات مربوط به جنین. ص ۵

^۴ مصطفوی التحقیق فی الکلمات القرآن الکریم. ج ۱۲. ص ۱۶۰-۱۵۸

خداوند در قرآن کریم در آیه‌ای چنین می‌فرماید

«وَأَنَّهُ خَلَقَ الذَّكَرَ الْأُنثَى. مِنْ نُطْفَةٍ إِذَا تُمْنَى»^۱

و اوست که دو زوج نر و ماده را آفرید. از نطفه‌ای آنگاه که ریخته شود^۲.

در این قسمت از قرآن کریم است که اشاره می‌کند نطفه از ترکیب و جنس زن و مرد تشکیل می‌شود تعابیر متفاوتی برای واژه نطفه به کار رفته است به سه احتمال در اینجا می‌پردازیم:

احتمال اول: نطفه اسپرم مرد یا سلول جنسی مذکر است^۳. این مطلب که نطفه از آن مرد است در اذهان گذشته بیشتر مورد قبول بوده است به خصوص اینکه در علم پزشکی قدیم زن و سلول مونث - نقش ناشناخته‌ای داشته است^۴.

احتمال دوم: نطفه هم شامل اسپرم مذکر و هم تخمک مؤنث است و همین در قرآن هم آمده است هنگامی که از خلقت انسان ز نطفه سخن می‌گوید^۵. «خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ...»^۶

احتمال سوم: به سلول لقاح یافته زن و مرد نطفه می‌گویند نمی‌دونم این احتمال با علم جدید جنین‌شناسی سازگاری بهتری دارد چون که آغاز زندگی جنین از این مرحله نطفه است.^۷

^۱ نجم ۴۵، ۴۶

^۲ ترجمه بهرام‌پور

^۳ طباطبایی المیزان فی تفسیر القرآن ج. ۲۰ ص ۱۲۱- کاشانی. مهجج الصادقین ج. ۱۰ ص ۱۹۶

^۴ ابراهیمی- فاضل. نگاهی نو به پدیده جنین‌شناسی در تفسیر علمی آیات قرآن کریم. ص ۵

^۵ سبزواری نجفی. الحدید فی تفسیر القرآن. ج. ۷ ص ۲۸۱- قریشی. قاموس قرآن ج. ۷ ص ۷۸

^۶ نحل ۴۰.

^۷ ابراهیمی- فاضل. نگاهی نو به پدیده جنین‌شناسی در تفسیر علمی آیات قرآن کریم. ص ۵

دکتر دیاب و دکتر قرقوز درباره نفخ روح می‌نویسند:

«عموماً مهم‌ترین اتفاقی که پس از ماه سوم برای جنین پیش می‌آید حرکت و فعالیت قلب و رشد سریع جنین و شکل‌گیری اندام‌های خارجی است. در ماه سوم و ابتدای ماه چهارم دلیل عصب‌دار شدن اندام‌ها حرکت جنین آغاز می‌شود و زن باردار در ماه چهارم حرکت جنین را کاملاً احساس می‌کند. معمولاً جنین دختر زودتر از پسر حرکت را شروع می‌کند، ضربان قلب جنین از ابتدای ماه چهارم آغاز کاملاً شنیده می‌شود. قرآن پس از بیان مراحل خلقت جنین به این مرحله نیز اشاره کرده است، ثم انشأناه خلقاً آخر^۱»

علم بیولوژی هنوز یک پاسخ درست برای اینکه چه مقدار فاصله بین حیات نباتی، حیوانی، انسانی، وجود دارد پیدا نکرده است. اما آن چیزی که حائز اهمیت است این که شعور و درک انسان‌ها در پرتو روح الهی رشد می‌یابد همین است که او را از حیوانات متفاوت می‌کند. اما در قرآن کریم سخنی از زمان حرکت و دمیدن همزمان روح گفته نشده است در نتیجه نمی‌توان گفت که دمیده شدن روح در جنین همزمان با حرکت آن است.^۲

همچنان مشخص نیست که این دمیدگی روح در چهار ماهگی یا پنج ماهگی است در واقع زمان دقیق حلول روح آشکار نیست.^۳

^۱ دیاب 'قرقوز. الاعجاز الطبی فی قرآن الکریم. ص ۸۹

^۲ خادمی بهابادی. بررسی جنین شناسی در قرآن و علوم پزشکی. ص ۱۱

^۳ همان

نتیجه گیری

قرآن کریم کتابی است که در زمان پیامبر اکرم به عنوان آخرین کتاب الهی به آن حضرت نازل شده است.

هدف اصلی از نزول این کتاب هدایت بشریت تا ابد است تا آدمی را به سعادت و کمال حقیقی خودش برساند. قرآن کریم کامل ترین کتاب است که بشر برای ادامه زندگی خود می تواند در همه مراحل زندگی اش از آن استفاده کند اما دشمنان دین اسلام نیز در همه زمان ها تلاش های فراوانی در جهت مخدوش کردن چهره حقیقی قرآن کرده است.

یکی از مسائلی که در قرآن کریم آیاتی درباره آن نازل شده است کیفیت تشکیل جنین انسان است، که مراحل آن جز به جز بیان شده است. در این مقاله تلاش شده است که آیات جنین شناسی را از منظر قرآن مورد بررسی قرار دهیم و زیرا این یک وظیفه به گردن مسلمانان است که از متن قرآن دفاع کنند و اجازه ندهند دشمنان اسلام با وارد کردن تهمت های ناروا به متن قرآن و دین اسلام و کلام الهی را کم اهمیت کرده و دیدگاهی ناشایست در عموم مردم نسبت به قرآن ایجاد شود.

قرآن کریم در بیان مراحل مختلف رشد جنین به گونه ای سخن گفته است که حتی با معیارهای علمی امروز نیز تطابق دارد. این همخوانی نه تنها نشان دهنده دقت واژگان و مفاهیم استفاده شده در قرآن است، بلکه گواهی بر اعجاز علمی این کتاب آسمانی نیز می باشد

قرآن با اشاره به مراحل مختلف رشد جنین، از نطفه تا علقه و مضغه، به شیوه ای کاملاً منطبق با علم جنین شناسی امروزی، به تفصیل به توصیف این مراحل پرداخته است. این دقت در استفاده از واژگان علمی، که قرن ها پیش از توسعه این علم بیان شده، نمی تواند تصادفی یا نتیجه دانش بشری آن زمان باشد، بلکه نشان دهنده منبع الهی و وحیانی قرآن است.

در قرآن کریم مراحل متعددی در جهت آفرینش انسان بیان می شود که ما در این مقاله به ۸ مرحله عمده آن پرداخته ایم که از ابتدا شامل تشکیل نطفه از منی مرد و تخمک زن سپس مرحله امشاج و بعد از آن مرحله استقرار نطفه در یک مکان محفوظ است.

بعد از این مراحل از تبدیل نطفه به علقه و آفرینش مضغه و بعد از آن تبدیل به عظام و سپس لحم سخن می گوید و آخرین مرحله دمیده شدن روح و جان آدمی سخن به میان می آید.

در همه این مراحل سعی شده که تهمت‌هایی که به متن قرآن وارد شده پاسخی در شأن داده شود در کل بیان می‌شود که نه تنها تمثیل‌های قرآن نابجا و اشتباه نبوده بلکه بهترین نام و تمثیل برای هر مرحله بیان شده است و همه اشتباهات وارده یا بر اثر ترجمه نامناسب و یا غرض شخصی و مواردی این چنینی است و هرگز قرآن کریم هیچ اشتباهی در آن راه نخواهد یافت. در نتیجه، تأکید می‌شود که این تطابق نشان می‌دهد قرآن نه تنها در امور معنوی و اخلاقی، بلکه در بیان واقعیات علمی نیز دقیق و معتبر است. این امر به مسلمانان و دیگر پژوهشگران نشان می‌دهد که مطالعه قرآن می‌تواند راهگشای بسیاری از مفاهیم علمی باشد و حتی ممکن است درک بهتری از برخی پدیده‌های طبیعی را فراهم کند.

همچنین به اهمیت پرهیز از تفسیرهای نادرست و سطحی از آیات قرآن اشاره می‌شود و تأکید می‌شود که تنها با بررسی دقیق و تخصصی این متون می‌توان به درک صحیحی از آن‌ها دست یافت. این نوع مطالعات می‌تواند به تقویت ایمان و اعتماد به قرآن به عنوان منبعی بی‌نظیر و الهی کمک کند.

در پایان، مقاله با توجه به این شواهد علمی، به مطالعه و فهم عمیق‌تر قرآن پرداخته و با آگاهی بیشتر، از اعتقادات خود دفاع می‌کنیم. این پژوهش بر این باور است که قرآن به عنوان کتابی که همواره تازگی دارد، می‌تواند همچنان برای هدایت و علم‌آموزی انسان‌ها منبعی غنی و الهام‌بخش باشد.

فهرست منابع

*قرآن کریم ترجمه ابوالفضل بهرام‌پور

۱. ابراهیمی، مهدی. فاضل. علیرضا. نگاهی نو به پدیده جنین شناسی در تفسیر علمی آیات قرآن فصلنامه اندیشه دینی دانشگاه شیراز. ۱۳۸۹ (ش)
۲. اسکندریلو. محمد جواد. زیدی. سید بهادر علی. بررسی اعجاز علمی قرآن در مراحل خلقت و تکوین جنین انسان. دو فصلنامه علمی ترویجی قرآن و علم. ۱۳۹۵ (ش)

۳- آل رسول .سوسن. طاهری زاده. مریم. بررسی تطبیقی آیات مربوط به علقه با علم جنین شناسی ۱۳۸۹(ش)

۴- خادمی بهابادی. محمد حسین. بررسی جنین شناسی در قرآن و علوم پزشکی ۱۳۹۷(ش)

۵- رضایی اصفهانی .محمدعلی. پژوهشی در اعجاز علمی قرآن .انتشارات کتاب جنین. بی جا ۱۳۷۸(ش)

۶- سایت دیکشنری آبادیس. تاریخ مراجعه ۱۴۰۳(ش)

۷. سایت علوم تجربی .لقاح تا رشد کامل جنین ۱۳۹۷(ش)

۸. سایت ویکی پدیا .دانشنامه آزاد تاریخ مراجعه. ۱۴۰۳(ش)

۹- شهابیان. مسعود .قدمه ای بر جنین شناسی قرآن .انتشارات سخن گستر. بی جا ۱۳۸۴(ش)

۱۰- قرقوز.احمد طب در قرآن . بی تا. بی جا. بی نا

۱۱-مجموع مقالات سومین همایش کشوری قرآن و طب (۳).انتشارات بنیاد و پژوهش های قرآنی حوزه و دانشگاه و شرکت چاپ و نشر بین الملل ۱۳۸۸. (ش)

۱۲.ابن منظور .حمد بن مکرم .لسان العرب. چاپ سوم .بیروت .دارالصادر. ۱۴۱۴(ق)

۱۳. ابن فارس. احمد .معجم المقایس اللغة. دارالفکر. ۱۳۹۹(ق)

۱۴. البار .محمدعلی .الوجیز فی علم الجنه القرآنی .الدار السعودیه .۱۴۰۵(ق)

۱۵. دیاب. محمود .قرقوز .الاعجاز الطبی فی قرآن الکریم. قاهره .مطبوعات دارالشعب. ۱۴۰۸(ق)

۱۶. راغب اصفهانی. حسین. مفردات .بیروت. دارالقلم. ۱۴۱۲(ق)

۱۷. سبزواری نجفی. محمد. الجدید فی تفسیر القرآن. چاپ اول. بیروت. دار التعارف للمطبوعات.
۱۴۰۶ (ق)

۱۸. طباطبایی. محمد حسین. المیزان فی تفسیر القرآن. بیروت مؤسسه اعلمی. ۱۴۰۵ (ق)

۱۹. طریحی. فخرالدین. مجمع البحرین. تهران. بی نا. ۱۳۷۵ (ش)

۲۰. فراهیدی. خلیل ابن احمد. العین. تهران. هجرت. ۱۴۱۰ (ق)

۲۱. قریشی. علی اکبر. قاموس القرآن. تهران. دارالکتب الاسلامیه. چاپ چهاردهم. ۱۳۸۴ ش

۲۲. کاشانی. فتح الله. منهج الصادقین. تهران. انتشارات محمد حسن علمی ۱۳۳۶ ش

۲۳. مصطفوی. حسن. التحقیق فی کلمات قرآن الکریم. تهران. وزارت ارشاد اسلامی. ۱۳۶۸ (ش)

۲۴. نصیب. کریم. اعجاز القرآن فی ما تخفیر الارجام. بی جا. بی تا. بی نا

۲۵. پرشاد. کیت مور. جنین شناسی کاربردی انسان. ترجمه علیرضا فاضل. سرورالزمان فامیلی و... .
مشهد. انتشارات علوم پزشکی. ۱۳۸۴ (ش)

۲۶. توماس وی سادلو. رویانشناسی پزشکی لانگمن. ترجمه مسلم بهادری و عباس مشکور. تجدید
نظر ششم. بی تا

۲۷. کیت ال. موروتی وی ان پرسواد. جنین شناسی کاربردی انسان ترجمه علیرضا فاضل و همکاران.
چاپ اول. مشهد. انتشارات دانشگاه علوم پزشکی. ۱۳۸۴ (ش)